

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 330.837:332.05

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ ПІД ВПЛИВОМ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН

THE SYSTEM OF PREPARATION FOR THE TRANSFORMATION OF THE PUBLISHING AND PRINTING ACTIVITY IN THE REGIONS UNDER THE INFLUENCE OF INSTITUTIONAL CHANGE

Палига Є.М.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва та маркетингу,
Українська академія друкарства

Базилюк В.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва та маркетингу,
Українська академія друкарства

У статті окреслено стратегічні зони впливу інституційних змін в регіонах, а саме процеси, пов'язані із підвищенням конкурентоспроможності видавничо-поліграфічної діяльності; процеси розвитку і підвищення ефективності використання людських ресурсів діяльності; процеси стимулювання формування та розвитку інноваційних інституцій. Досліджено стратегічні зони впливу інституційних факторів, окреслено проблеми, що стримують в регіонах проведення трансформації діяльності більшості видавничо-поліграфічних суб'єктів.

Ключові слова: трансформація, розвиток, регіон, видавничо-поліграфічна діяльність, інституційні зміни.

В статье определены стратегические зоны влияния институциональных изменений в регионах, а именно процессы, связанные с повышением конкурентоспособности издательско-полиграфической деятельности; процессы развития и повышения эффективности использования человеческих ресурсов деятельности; процессы стимулирования формирования и развития инновационных институтов. Исследованы стратегические зоны влияния институциональных факторов и обозначены проблемы, сдерживающие в регионах проведение трансформации деятельности большинства издательско-полиграфических субъектов.

Ключевые слова: трансформация, развитие, регион, издательско-полиграфическая деятельность, институциональные изменения.

The article defines the strategic zones of influence of institutional changes in the region, namely the processes associated with an increase in the competitiveness of the publishing and printing activities; development processes and more efficient use of human resources activities; processes stimulating the formation and development of innovative institutions. Research strategic zones of influence of institutional factors and outlining the problems that hinder the development should be a strong argument for interest in carrying out the transformation of the majority of publishing and printing activity in the regions.

Keywords: transformation, development, region, publishing and printing activity and institutional changes.

Постановка проблеми. Розроблення методологічних основ оцінки ефективності та обґрунтування побудови варіантів трансформації

видавничо-поліграфічної діяльності (ВПД) в регіоні з метою підвищення її конкурентоспроможності вимагає дослідження тих структурних

змін, які мають місце на сучасному етапі ринкових відносин. Проведені нами дослідження дають змогу стверджувати, що структурні зрушення, які відбуваються сьогодні у сфері трансформації та інтеграції підприємств ВПД у регіоні, та тенденції зміни цих процесів значною мірою корелюють зі структурними змінами економіки загалом.

Зокрема, відбуваються процеси, пов'язані з приватизацією й акціонуванням, виникненням нових суб'єктів господарської діяльності, створенням нових організаційно-правових форм підприємств та їх об'єднань. Ці процеси обумовлюють необхідність трансформації співпраці між підприємствами та формування структур, адаптованих до ринкових умов функціонування.

Крім цього, важливими тенденціями сучасного розвитку підприємств ВПД є системна економічна криза і, відповідно, низький рівень доходів значної частини населення, що прямо чи опосередковано є споживачами видавничо-поліграфічної продукції.

За таких умов господарювання особливого значення набувають питання розроблення теоретико-методологічних засад трансформації діяльності, які б в подальшому сприяли розвитку ВПД у регіонах за допомогою оптимізації впливу регіональних факторів та вдосконалення організаційно-економічних механізмів розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання дослідження особливостей господарювання підприємств видавничо-поліграфічної діяльності знаходять широке відображення в наукових публікаціях і характеризують різні підходи до розв'язання цієї проблеми. Проте існує низка теоретичних і практичних проблем, які залишаються невирішеними загалом. До них варто віднести проблеми дослідження зрушень, які відбуваються у сфері трансформації ВПД, особливо на регіональному рівні. Слід зазначити, що названі проблеми мало досліджуються в наукових публікаціях, пов'язаних з деякими аспектами функціонування підприємств ВПД. Серед них можна виділити колективну монографію «Видавнична справа та поліграфічна діяльність в Україні» [1], монографію «Розвиток і регулювання видавничого підприємництва» [2], монографію «Особливості функціонування та розвитку підприємств ВПГ: регіональний аспект» [3] та підручник «Економіка видавничо-поліграфічної галузі» [4].

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є дослідження пріоритетних напрямів та формування системи заходів щодо підготовки до трансформації діяльності на основі вивчення стану і основних проблем розвитку ВПД в регіонах.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах модернізації національної економіки виникають нові вимоги до систем управління галузями в регіонах та трансформуються загальні підходи до їх розвитку. З форму-

ванням економіки знань в системі суспільного виробництва виникають нові процеси: розвиваються нематеріальна сфера та нематеріальна діяльність; основу нової економіки становлять виробництво, розподіл і використання знань, а її інфраструктурою стає всесвітня інформаційна мережа. У цьому ракурсі ВПД притаманні специфічні особливості. З одного боку, на неї, як і на інші галузі, чинить значний вплив наявне інформаційне середовище, а з іншого – діяльність значною мірою спричиняється до формування інформаційного поля.

За таких умов господарювання постає необхідність удосконалення наявних регіональних систем управління, адаптації старих елементів управління і формування нових. Нові елементи виконують функції акумулювання, зберігання, оброблення, передачі і поширення інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень; створення умов для оперативного отримання необхідної інформації для діяльності; прискорення соціально-економічних процесів за рахунок використання інформаційно-телекомунікаційних технологій та засобів зв'язку, якими є, зокрема, електронні та періодичні друковані видання; зменшення інформаційної невизначеності за рахунок отримання необхідної додаткової інформації з офіційних джерел; координація суб'єктів управління в рамках наявного інформаційного простору.

Таким чином, трансформація систем управління ВПД в регіоні повинна розглядатися в тісному взаємозв'язку з інформаційною складовою, що дасть змогу ефективніше реалізувати функції управління: аналіз, моніторинг, супровід, планування і прогнозування, а також консалтинг економічного зростання діяльності в регіоні. Визначити, наскільки ефективно виконуються перераховані функції управління, дає змогу оцінка діяльності органів виконавчої влади, що регулюють ВПД. Тобто за всіх перелічених умов виникає необхідність у створенні передумов для проведення змін.

З огляду на наведені вище положення перейдемо безпосередньо до формування передумов проведення трансформації ВПД в регіоні.

Ефективність процесу підготовки, на нашу думку, може бути забезпечена за допомогою проходження низки основних стадій на цьому етапі:

- зосередження уваги на стратегічних зонах впливу інституційних змін на розвиток ВПД регіону;
- поглиблення співпраці між органами державної і місцевої влади та суб'єктами ВПД регіону;
- вибір виду трансформації, а також обґрунтування програми щодо її проведення;
- прийняття рішення про проведення трансформації ВПД регіону (рис. 1).

Першу стадію процесу підготовки до трансформації необхідно розпочати із визначення стимулів суб'єктів ВПД регіону щодо рефор-

мування. Реалізація цього напрямку можлива за допомогою створення ініціативної групи із представників бізнесу, науки та влади, яка б взяла на себе роз'яснення необхідності трансформації основних процесів ВПД внаслідок інституційних змін, показала переваги проведення таких перетворень.

Розглядаючи приклад Львівської області, можемо сказати, що таким органом, який забезпечив би поштовх щодо заохочення суб'єктів діяльності в регіоні до трансформацій, могло б стати створення відповідної групи при асоціації полігра-

фістів Львівщини або поліграфічному кластері. Доцільність такого утворення при цих організаціях продиктовано ще й тим, що до складу об'єднань входять одні з найбільш креативних суб'єктів діяльності, які усвідомлюють необхідність проведення трансформацій внаслідок змін, що обумовлені інституційним середовищем.

Зрозуміло, що проведення трансформації неможливе без достеменного знання ситуації щодо функціонування ВПД України, регіональних особливостей діяльності та змін у базових інститутах. У цьому напрямі фахівцями Україн-

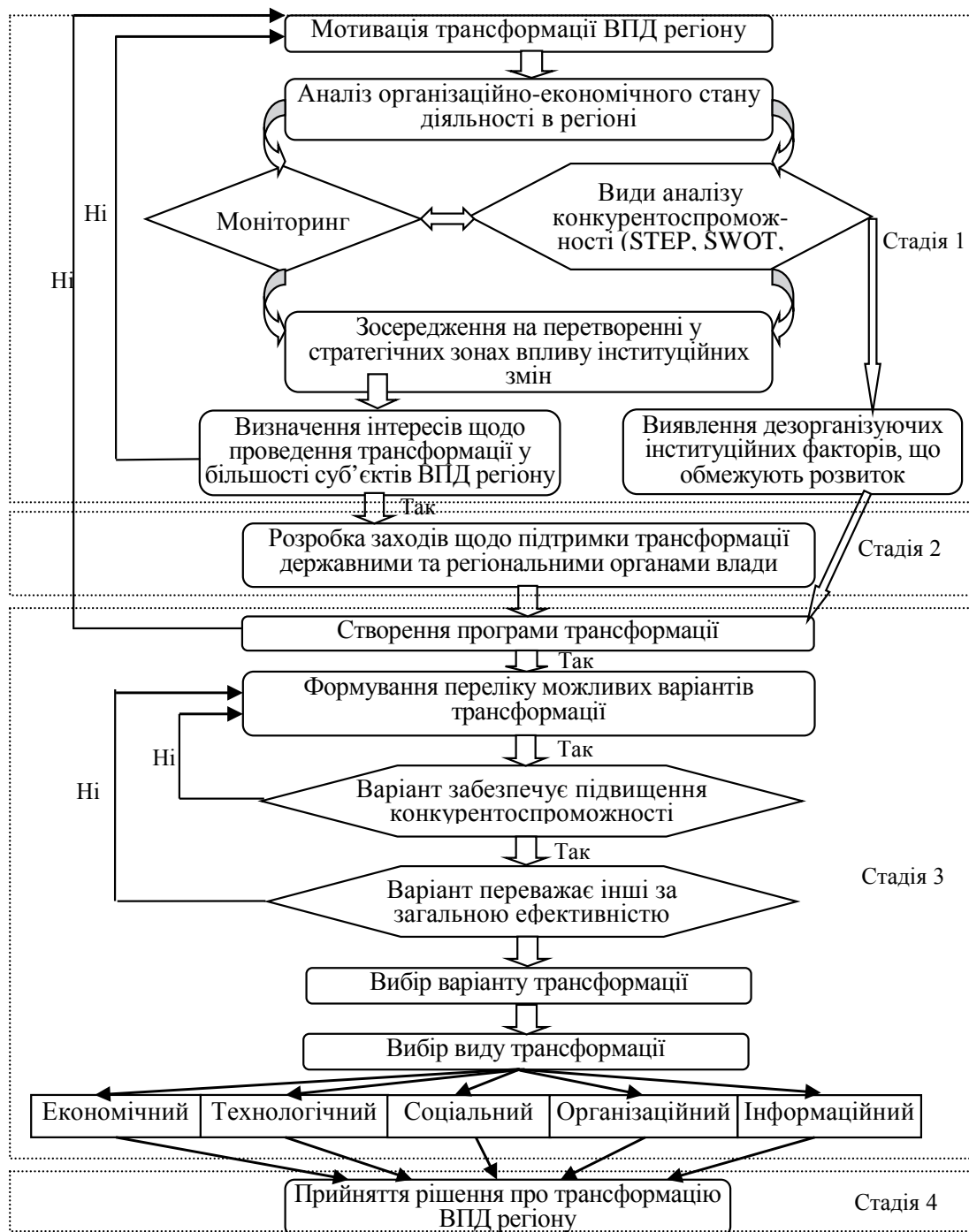

Рис. 1. Блок-схема процесу підготовки до проведення трансформації ВПД регіону

ської академії друкарства здійснюється постійний моніторинг, що знаходить своє відображення в наукових працях, основними з яких є праці на рівні ВПД України [1; 2; 4] та на регіональному рівні [3; 5].

Проведений огляд робіт та власні напрацювання дають нам змогу проводити моніторинг впливу інституційних змін на ВПД, а також досліджувати конкурентоспроможність діяльності в регіонах за допомогою спеціальних методів оцінки (STEP, SWOT, SPECE-аналіз та інших) та визначати з використанням наведених інструментів стратегічні зони трансформації ВПД регіону внаслідок інституційних змін.

Ці інструменти дають також змогу виявити вплив дезорганізуючих інституційних факторів на розвиток діяльності в регіоні. Їх нівелювання в подальшому за допомогою проведення трансформаційних процесів допоможе захистити економічні інтереси кожного суб'єкта ВПД.

Зважаючи на проведений аналіз особливостей функціонування ВПД та на основні положення Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [6], вважаємо, що до стратегічних зон впливу інституційних змін у регіонах можна віднести такі:

- процеси, пов'язані із підвищенням конкурентоспроможності ВПД;
- процеси розвитку і підвищення ефективності використання людських ресурсів діяльності;
- процеси стимулювання формування та розвитку інноваційних інституцій.

Можемо стверджувати, що названі процеси є взаємопов'язаними, а часто й співпадаю-

чими за об'єктивним та інструментальним забезпеченням. Так, наприклад, підвищення конкурентоспроможності ВПД регіону пов'язане з ефективним функціонуванням інноваційних інституцій (забезпеченням впровадження нових технологій, ефекту синергії внаслідок співпраці із кластерами, технопарками та іншими інтеграційними формами), із забезпеченням нової якості людських ресурсів тощо. Однак кожен із запропонованих напрямів має свої особливості, які не зводяться до окремих завдань, що мають наскрізний характер.

Висновки. Результати проведеного аналізу, виявлення стратегічних зон впливу інституційних факторів та окреслення проблем, що стримують розвиток, повинні стати вагомим аргументом для зацікавлення у проведенні трансформації більшості суб'єктів ВПД регіону.

Практичне проведення перетворень у всіх напрямках роботи ВПД в регіоні є надзвичайно трудомістким і затратним завданням через необхідність формування великої кількості варіантів трансформації, їх відповідного економічного обґрунтування та складності у визначенні частки впливу на результати діяльності. Тому представлений підхід підготовки до проведення трансформації ВПД регіону повинен посприяти зменшенню перешкод, які виникають під час перетворень. А в подальшому, на нашу думку, перспективним є формування підходів до проведення самої трансформації на основі аналізу основних бізнес-процесів та визначення тих з них, які потребують змін відповідно до вимог інституційного середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Видавнича справа та поліграфічна діяльність в Україні: [моногр.] / [Б.В. Дурняк, А.М. Штангрет, О.В. Мельников, Я.М. Угрин]. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2009. – 150 с.
2. Швайка Л.А. Розвиток і регулювання видавничого підприємництва: [моногр.] / Л.А. Швайка. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2005. – 432 с.
3. Базиліук В.Б. Особливості функціонування та розвитку підприємств ВПГ: регіональний аспект: [монографія] / В.Б. Базиліук. – Львів: Українська академія друкарства, 2015. – 276 с.
4. Швайка Л.А. Економіка видавничо-поліграфічної галузі: [підруч.] / Л.А. Швайка, А.М. Штангрет. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2008. – 480 с.
5. Стан та розвиток видавничо-поліграфічного комплексу України: регіональний аспект: [монографія] / [Є.М. Палига, Г.І. Пушак, Я.Я. Пушак]. – Львів: УАД, 2009. – 192 с.
6. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.csi.org.ua/www/wp-content/uploads/2013/05/nsrdu2020_1.pdf.